

פומיה, והדרא קושיא דילמא האי גברא ציפורא רבא חזי וקרא לה בשם גמלא. וכי קא משתבע אדעתא דידיה קא משתבע?

ומשנינן: לא מוכח מהתם שיכול להשבע על דעתו. כי התם, משום קניא דרבא הוא דבעינן לומר לו שלא על דעתו אנו משביעין אותו אלא על דעת בית דין. דחיישנין שמא יפקיד הנתבע את סכום התביעה בידי התובע ללא ידיעתו, וישבע הנתבע שהחזיר את החוב או את הפקדון, ולאחר מכן יחזור ויטלנו מהתובע מבלי שיבחין בהונאה. וכמו שאירע במעשה אצל רבא, שהושיט הנתבע לתובע קנה שבתוכו היו מוסתרות מעות, וביקשו להחזיק את הקנה עד שישבע לו, ולאחר השבועה [שנשבע שהחזיר את התביעה] חזר ונטל את הקנה עם המעות המוסתרות שבתוכו מידי התובע. ולכן תיקנו להשביע את הנתבע על דעת בית דין, שהרי שם, גם אם נלך לפי פיו ולא לפי דעתו, ביכולתו להונות את התובע, שנשבע שהחזיר לו את החוב או את הפקדון ואכן החזיר לו, אלא שבאמצעי רמיה הוא נוטלו לאחר מכן בחזרה.

תא שמע: וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל, אמר להן: דעו, שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתו!

ואמאי היה צריך משה להשביעם על דעת המקום ועל דעתו? לימא להו — קיימו מאי דאמר אלוהה? לאו, משום דילמא מסקי אדעתיהו שמקבלים עליהם לקיים דברי עבודת כוכבים שהם קוראים לה, מדעתם, אלוה!

שראיתי גמל פורח לא קאמר, ואם כן תיקשי מאי שבועה היא זאת כשאומר "אם לא ראיתי"?

ומשנינן: אביי אמר: תני במתניתין — שבועה שראיתי גמל פורח.

רבא אמר: הכא איירי באומר יאסרו כל פירות שבטולם בשבועה עלי, אם לא ראיתי גמל פורח באויר.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אמאי הוי שבועת שוא? ודילמא האי גברא ציפורא רבא [צפור גדולה] חזי, ואסיק ליה שמא וקרא לה בשם "גמלא", וכי קא משתבע שראה גמל פורח אדעתיה דידיה, דקרי ליה לציפורא רבא בשם גמלא, אישתבע. ונמצא שאמר אמת בשבועתו?

וכי תימא בתר פומיה אזלינן, ולא אזלינן בתר דעתיה, ולפי מה שמוציא מפיו הוי גמל פורח גמל ממש, והא תניא: כשמשביעין אותו, את הנתבע, שבועת הפקדון, אומרים לו: הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעים אותך אלא על דעת המקום ועל דעת בית דין! ומדייקת הגמרא: מאי טעמא בעינן לומר לו שמשביעין אותו על דעת בית דין, לאו, משום דאמרינן דילמא הנתבע איסקונדרי יחיב ליה, שנתן הנתבע לתובע חתיכות עץ קטנות, ואסיק להו שמא זוזי, וכינה אותם הנתבע בשם זוזי, דכי קא משתבע שהחזיר את הזוזי שתובע ממנו, אדעתיה דידיה קא משתבע, שלדעתו הוא נשבע שהחזיר לו את חתיכות העץ, ולהכי איצטריך להשביעו על דעת בית דין! ומוכח, שאילו לא היו משביעים אותו על דעת בית דין היתה השבועה על דעתו ולא אזלינן בתר